

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE

EURO-SFERELE CA PILONI AI UNEI STRATEGII
GLOBALA A UE. STUDIU DE CAZ EURO-SFERA
EURO-MEDITERANEANĂ
Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator Științific:

Prof.univ.dr. HORGA Ioan

Student-doctorand:

MOGOȘ (cas.ANTON) Ionela-Alina

CLUJ-NAPOCA

2016

Cuprins

Lista abrevierilor.....	2
Lista figurilor.....	3
Lista tabelelor.....	4
INTRODUCERE.....	5
Introducere în principalele argumente ale tezei.....	5
Abordarea ontologică și epistemologică a lucrării.....	7
Ipotezele cercetării și principalele obiective ale studiului.....	8
Metodologia și principalele metode utilizate în cadrul tezei.....	10
Sursele de date.....	11
Caracterul inovativ al tezei.....	12
Structura tezei.....	13
Limitele cercetării.....	18
Capitolul 1. Abordarea conceptuală și teoretică a lucrării. Definirea cadrului de analiză.....	21
Abordarea multi-teorie și principalele beneficii.....	22
1.1 Constructivismul și Școala Copenhagen ca principale umbrele teoretice pentru analiza curentă.....	26
Constructivismul și limitele teoriei Integrării în explicarea nevoii unei Strategii Globale la nivelul UE.....	26
Conceptul de securitate sub constructivism și lentilele Școlii Copenhagen.....	30
1.2. Concepte cheie în cadrul prezentei teze: cooperare, putere, interes.....	35
Cooperarea în relațiile internaționale.....	35
Definirea conceptului de putere.....	40
Conceptul de interes.....	41

1.3	Concepte cheie din teoria Integrării: conceptul de propagare și Integrare Europeană.....	45
	Conceptul de difuzare	45
	Integrarea Europeană.....	46
	Concluzii.....	49
Capitolul 2. Teoria Strategiei Globale și Uniunea Europeană.....		Error! Bookmark not defined.
2.1	Teoria Strategiei Globale	53
	Strategia Globală – o viziune constructivistă	Error! Bookmark not defined.
2.2	Pledoarie pentru o Strategie Globală a UE.....	59
	De ce are nevoie UE de o Strategie Globală?.....	59
2.3.	Strategia Globală a Chinei și lecțiile de Politică Externă pentru Uniunea Europeană.....	72
	Principiile politicii externe a Chinei.....	75
	Concluzii.....	79
Capitolul 3 Euro-sfere– comunități de securitate.....		83
3.1	Identitatea Europeană și constrângerile frontierelor în procesul de creare a euro-sferelor.	87
	Frontierele EUropene ca linii de demarcație a identității EUropene	89
	Impactul Acordurilor Schengen asupra procesului de diferențiere cu privire la interiorul- exteriorul UE - Frontiera Sudică a UE, predominant factorul inhibitor pentru crearea Euro- Sferelor?.....	97
	Rolul frontierelor în elaborarea politicilor cu privire la diferențierea interior/exterior a UE	102
3.2	Integrarea Europeană – Instrumentar pentru euro-sfere.....	105
	Euro-sferele – un compromis al suveranității?.....	109
	Concluzii.....	112
Capitolul 4 Regiunea Mediteraneană și UE – o zonă a unor oportunități ratate, sursă de vulnerabilități și amenințări și eșecul acțiunilor de politică externă al UE.....		115
4.1	Politica Europeană de Vecinătate: limite și eșecuri. Necesitatea UE de a-și regândi strategia în zona Mediteraneană.....	117

Principalele obiective și evoluția Politicii.....	119
De la obiectivul de politică de tip “cerc de prieteni” la un rezultat de tip “arc al instabilității”	122
4.2 Euro-sfera EURO-MED.....	131
Managementul în comun al migrației în zona Mediteraneeană	134
Concluzii.....	148
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	150
BIBLIOGRAFIE.....	158

Cuvinte-cheie: Uniunea Europeană, Strategie Globală, Euro-sfere, Euro-Med, Integrarea europeană, constructivism, identitate europeană, Politica Europeană de Vecinătate.

În anul 2003, Uniunea Europeană s-a auto-proclamat ca fiind un actor global, lansând propria strategie de securitate prin intermediul căreia urmărea stabilirea unui termen intermediar pentru o dezvoltare ulterioară și aprofundare a Politicii Externe și de Securitate Comună. În ciuda numeroaselor neajunsuri și limite ale sale, documentul deține o semnificație importantă fiind o premieră în cadrul Politicii Europene de Securitate Comună (PESC), arătând că există voință în rândul statelor membre pentru a defini împreună interese, amenințări și proiecte comune, chiar dacă acest lucru se realizează la un nivel foarte înalt.

Încă de la înființarea sa în 1992 prin intermediul Tratatului Maastricht, PESC rămâne limitată din cauza incapacității statelor de a agreea un plan de acțiune unitar prin intermediul căruia să adreseze interese comune și să răspundă la amenințările multiple cu care UE se confruntă. Apariția unui sistem multipolar în care actori precum China și India amenință puterea de influență europeană la nivel global, face ca statele membre UE să viseze la perioada în care erau conducătorii lumii. Acest aspect ar trebui să fie un stimulant pentru statele membre în sensul aprofundării nivelului de cooperare dintre ele și să continue procesul de integrare. În comparație cu puterea Chinei, Rusiei sau SUA, fiecare stat membru al UE deține la nivel individual o putere limitată. În timp ce acționând sub umbrela UE, prin cumulul acestora de puteri, statele membre se transformă într-o putere semnificativă.

Obiectivul principal al prezentei teze este adresarea necesității Uniunii Europene de a-și revizui obiectivele și comportamentul în politica externă. Uniunea Europeană necesită o strategie globală care să se alfe la baza acțiunilor politicii sale externe și să îi permită nu doar să devină cu adevărat o putere mondială, dar mai mult decât atât să ofere o justificare pentru integrarea ulterioară și supraviețuire, dacă luăm în calcul crizele multiple cu care se confruntă în prezent Uniunea. Teza nu se limitează doar la demonstrarea nevoii și definirii unei Strategii Globale a UE, ci crează și introduce exemple concrete de funcționare a Strategiei Globale UE, bazate pe crearea unor euro-sfere.

Luând în considerare articolele și cărțile care tratează subiectul PESC, nu este dificil de observat deficitul intern de cooperare dintre statele membre și instituțiile europene relevante privind modelul și competențele acestora. Acest deficit reprezintă un pas înapoi și un dezavantaj

atât pentru EU cât și pentru fiecare stat individual datorită scăderii puterii efective la nivel global. O astfel de lipsă de unitate și incoerență are un impact semnificativ asupra credibilității UE drept actor global și scade eficiența deciziilor sale. Datorită absenței acestei unități europene, mulți autori sunt reticenți în a discuta despre un rol global al Bruxelles-ului și datorită aceluiași critici aducerea în discuție a ideii de Strategie Globală a UE pare să fie din start o încercare sortită eșecului. Această lucrare va demonstra nu doar că UE are nevoie de o Strategie Globală și cum acest concept poate fi aplicat unui actor supranațional precum Uniunea Europeană, ci va urmări și definirea unui cadru teoretic pentru analiza unei strategii globale bazată pe euro-sfere.

O Strategie Globală ar putea oferi Uniunii cadrul necesar pentru diminuarea fragmentării pe care o înregistrează și ar putea fi un liant al intereselor statelor membre, oferind în plus coerență acțiunilor externe UE care vor conduce în final către o credibilitate crescută și abilitatea UE de a urmări în mod eficient propriile obiective și interese.

La momentul actual în centrul relațiilor UE cu țările vecine se poate observa cu ușurință o asimetrie fundamentală a puterii, având UE drept actor central care gestionează propria periferie. Este totodată o tendință a UE de a face față țărilor vecine sub auspiciul condiționării politice și o relație bazată pe condiționare se va afla totdeauna la limită între constrângere și consimțământ și între forță și contract. Stadiul actual al relațiilor internaționale ale UE tinde să reflecte viziunea lui Javier Solana, respectiv ca obiectivele UE în vecinătatea acestora ar trebui să constea în crearea unui “cerc de state bine-governate”.

Unul dintre argumentele testate și dezvoltate ulterior în cadrul prezentei lucrări de doctorat se referă la ineficiența politicii externe a UE în regiunea mediteraneeană. Pentru o eficiență crescută a acțiunilor externe, Uniunea Europeană ar trebui să se distanțeze de percepția geopolitică și teritorială care tinde să pună prea mult accent pe interesele regionale și să favorizeze o dihotomie interior-exterior care pe termen lung inhibă posibilitatea unei cooperări bazate pe încredere. O abordare mai eficientă ar trebui să fie una flexibilă, bazată pe dezvoltarea proiectelor și intereselor comune, care să ia forma euro-sferelor.

Euro-Sferele ar trebui să fie privite drept rețele care se bazează pe parteneriate în cadrul cărora părțile sunt egale și împărtășesc responsabilități și obiective comune. Definirea intereselor și planurilor de acțiune nu ar trebui să fie unilaterală, părtinitoare, ci să fie făcute de ambii parteneri eliminând cât mai mult posibil asimetria puterii. Principala idee ar fi ca EU să înceteze forțarea

țării partenere să adopte politici și modificări de ordin politic și economic care sunt în contradicție cu propriile politici externe și obiective de securitate. Și mai important ar trebui să fie făcută o diferență clară între cum discută cu statele care doresc integrarea și cum se poziționează în relația cu acelea care nu au interese pentru integrare.

În cadrul Euro-Sferei, UE ar putea manifesta puterea nu prin impunerea în fața celorlalți și alterarea comportamentului și preferințelor acestora, ci prin dezvoltarea unui tip de putere la care se referea Dwight Eisenhower: puterea de a afecta preferințele altora în așa manieră încât aceștia să-și dorească ceea ce ne dorim și noi, fără să fie necesar să le impunem schimbarea. Aceste euro-sfere ar putea funcționa pe baza unui model de integrare limitată, bazat pe un model al integrării europene, care va fi tratat separat în cadrul acestei teze.

Ipotezele de cercetare și principalele obiective ale studiului

Prezenta cercetare urmărește testarea a două ipoteze care se regăsesc într-o relație directă în sensul în care dacă prima ipoteză nu se confirmă, nu face sens testarea celei de-a doua și în același timp, validitatea celei de a doua poate consolida importanța primei.

Prima ipoteză de cercetare este aceea **pentru a-și asigura, promova și urmări interesele în era globalizării în care multipolarismul pare a exprima tot mai mult cel mai bine evoluția distribuției de putere în sistemul internațional, Uniunea Europeană trebuie să își definească o strategie globală, care să îi permită să rămână unul dintre polii puterii ai lumii.**

Ipoteza acestei lucrări poate fi rezumată la următoarele întrebări:

- Are nevoie UE de o strategie globală?
- De ce ar avea nevoie UE de o strategie globală? Care ar fi beneficiile asociate?
- Cum poate conceptul strategiei globale fi aplicat unei organizații hibride precum UE?

Al doilea capitol al tezei va furniza un răspuns la aceste întrebări. Pentru a oferi un răspuns la a treia întrebare, teza va urmări să definească și valideze dacă conceptul strategiei globale poate fi aplicat unei organizații precum UE.

A doua ipoteză de cercetare care va fi testată este că **o strategie globală eficientă a Uniunii Europene ar trebui să aibă la bază crearea unor euro-sfere înțelese ca zone de cooperare**

intensă pe bază de parteneriat în zonele din vecinătatea Uniunii Europene, zone în care Uniunii Europene exercită o influență directă sau indirectă, dar care reprezintă pentru Uniunea Europeană atât regiuni din care varii amenințări pot proveni, dar și oportunități.

Pe baza acestei ipoteze putem extrage și principalul obiectiv al acestei cercetări ca fiind acela de a demonstra că euro-sferele pot constitui punctul de plecare pentru o strategie globală eficientă a Uniunii Europene. Argumentația în favoarea unei strategii bazate pe crearea unor euro-sfere este strâns legată de prima ipoteză nu doar din prisma dependenței, ci și datorită faptului că poate potența întărirea necesității dezvoltării unei strategii globale prin prezentarea avantajelor unei astfel de politici.

Întrebările relevante la care lucrarea ar trebui să răspundă sunt următoarele:

- Care este tipul de strategie globală adecvată pentru UE?
- Care sunt motivele pentru adoptarea unei strategii globale?
- De ce o strategie globală bazată pe euro-sfere?
- Cum poate fi constituită o euro-sferă?

Pe baza unor studii preliminare întreprinse anterior acestei cercetări o infirmare a primei ipoteze este puțin probabilă, însă acest fapt nu respinge falsificabilitatea acestei ipoteze. Infirmarea totală a acestei teorii ar pune în dificultate logica testării celei de-a doua ipoteze centrale. Luând în considerare rolul principal al acestei a doua ipoteze pentru analiza curentă merită menționat că prima ipoteză trebuie testată într-un context specific: acela în care strategia globală UE este necesară în special datorită apariției multilateralismului în relațiile internaționale. Un obiectiv secundar ar fi validarea faptului că strategia globală poate fi cheia către urmărirea mai bună a intereselor UE la nivel global, deși poate fi considerat că simpla menținere a prezenței la nivel global nu este obiectivul final al UE, ci mai degrabă avantajele asociate cu aceasta calitate.

Al treilea obiectiv principal al prezentei lucrări urmărește evaluarea eficienței politicii externe UE în zona sud-mediteraneeană și cum poate fi creată euro-sfera EURO-MED. Acest demers urmărește să evidențieze dacă euro-sfera ar constitui o alternativă mai bună la actuala abordare a politicii externe a UE în regiunea mediteraneeană.

Metodologia și principalele metode de cercetare utilizate în lucrare

Metodologia adoptată în scopul efectuării cercetării este specifică științelor sociale și în special relațiilor internaționale. Principalele metode utilizate sunt:

1. Analiza conținutului surselor principale și secundare: teza se confruntă cu o serie de ipoteze teoretice și urmărește să aducă noi contribuții zonei de cercetare a Strategiei Globale precum și teoriilor Integrării Europene. Pentru atingerea acestui obiective un număr semnificativ de surse bibliografice secundare au fost analizate pentru a identifica concepte și ipoteze ce pot fi utile pentru construirea unei teorii a strategiei globale adaptată la UE precum și elaborarea unei teorii a euro-sferelor.
2. Analiza comparativă – folosită în mod extins pentru mai multe scopuri: comparația mai multor definiții ale conceptelor cheie din teorii variate ale relațiilor internaționale, pentru testarea primei ipoteze comparația dintre starea din prezent cu situația care este ținută a fi realizată în documente strategice variate ale Uniunii Europene și cea care poate fi realizată având implementată o Strategie Globală; în al treilea rând, în procesul de elaborare a cadrului teoretic de analiză a euro-sferei va fi folosită metoda comparativă pentru a stabili o legătură între integrarea teoriei și conceptualizarea euro-sferei.
3. Studiu de caz – folosit în al patrulea capitol al tezei pentru a demonstra aplicabilitatea conceptului euro-sferei în Regiunea Mediteraneană și ce ar însemna euro-sfera EURO-MED.

Sunt trei elemente majore care subliniază noutatea, inovația și originalitatea prezentei cercetări:

1. Aplicarea conceptului de strategie globale unui actor non-statal, Uniune Europeană. Strategia Globală are ca subiect principal de studiu statele care au propriile interese, resurse și viziune despre cum să abordeze amenințări multiple. Deși în ultimii 5 ani diverși cercetători și analiști ai relațiilor internaționale au susținut că UE ar trebui să definească pentru sine o strategie globală care o va ajuta să fie mult mai coerentă și eficientă în urmărirea obiectivelor, în prezent nu există studii complexe care să explice cum un poate fi aplicat acest concept în cazul UE, iar drept consecință ne confruntăm cu un domeniu relativ slab cercetat.
2. Teoria euro-sferei este relativ nouă și deși conceptul poate fi întâlnit în lucrările altor cercetători această teză aduce o abordare total nouă a conceptului și țintește să proiecteze

un cadru teoretic real care ar putea servi mai târziu și pentru alți analiști și cercetători în procesul de definire, conceptualizare și elaborare a unei strategii globale pentru UE bazată pe euro-sfere.

3. Abordarea multi-teoretică și multi-disciplinară – care ia în calcul definirea anumitor concepte folosite în diverse școli de gândire pentru a genera noi cadre teoretice pentru studiul propriu-zis al unei strategii globale pentru un actor precum Uniunea Europeană. Teza este o reconciliere a conceptelor și asumpțiilor aparținând mai multor teorii ale relațiilor internaționale și din sfera studiilor europene.

Structura tezei

Teza este împărțită în 4 capitole urmărind o ordine logică de verificare a ipotezei și obiectivelor cercetării și având interconexiuni puternice unele cu altele.

Primul capitol al tezei ”*Abordarea Conceptuală și Teoretică a lucrării. Definirea cadrului de analiză*”, unul dintre cele mai importante capitole și unul dintre cele mai inovative aspecte pe care această lucrare urmărește să îl aducă în domeniu. Principalul obiectiv al capitolului este să delimiteze cadrul general al analizei, și să definescă perspectivele ce urmează a fi luate în considerare în următoarele capitole.

Acest capitol furnizează definiții ale conceptelor cheie relevante pentru înțelegerea prezentei lucrări și principalele asumpții ce vor fi utilizate aparținând mai multor ale relațiilor internaționale și studiilor europene. Conține de asemenea o explicație privind plasarea lucrării sub umbrela teoriei constructivismului. Concepte precum securitatea, puterea, interesul, politică externă, amenințări, indentitate, integrare, cooperare sunt revizuite în cadrul acestui capitol. Capitolul este împărțit în trei sub-capitole principale: primul este definește cadrul teoretic sub care este plasată analiza curentă – cea constructivistă și a Școlii din Copenhaga, un al doilea sub-capitol introduce pe scurt conceptele cheie relevante pentru o înțelegere a principalelor caracteristici ale Strategiei Globale așa cum va fi ea definită în lucrarea curentă și un al treilea sub-capitol care se referă la utilizarea teoria integrării pentru conceptualizarea și dezvoltarea euro-sferei.

Pentru o analiză completă, exhaustivă și imparțială abordarea multi-teorie reprezintă o opțiune corectă în special când se încearcă să se ia în calcul comportamentul multiplilor actori din arena internațională, iar acești actori nu își orientează acțiunile în funcție de aceleași credințe

teoretice. În cadrul aceste teze, am folosit o abordare multi-teorie considerând faptul că prezintă următoarele avantaje și oportunități pentru un cercetător: trece dincolo de vechile nivele ale unei analize teoretice unilaterale, furnizează un cadru complex suficient pentru analiza și compararea diferiților actori și regiuni, permite fundamentarea evoluției relațiilor internaționale și studiilor Europene într-un cadru dinamic, limitează situațiile în care cercetătorii oferă interpretări reduționiste, în încercarea de a rămâne în limitele unei singure teorii.

Argumentele expuse în primul sub-capitol sunt strâns legate de motivul alegerii teoriei Constructiviste și a principalelor descoperiri ale Școlii Copenhaga ca umbrelă pentru analiza curentă. Potrivit constructivismului lumea este construită social, iar identitățile statelor se schimbă în baza unor interacțiuni variate și procese de socializare care definesc de asemenea principalele interese ale acestor actori. Această viziune combinată cu definirea efectului de difuzare („spill-over”) furnizat în acest capitol, reprezintă un pas pentru definirea efectivă a unei Strategii Globale care ia în calcul interesele comune ale celor 28 de state membre și furnizează stimulentele necesare pentru creșterea cooperării chiar și în domeniul politicii externe explicarea funcționării euro-sferelor este strâns legată de concepte precum socializarea, identitate modificarea intereselor și atitudinilor prin interacțiuni. Al doilea sub-capitol identifică pe scurt principalele stimulente pentru cooperare în baza a trei mari teorii ale relațiilor internaționale și definește conceptele de putere și interese, precum și motivele principale pentru ca un actor ar trebui să definească o astfel de strategie. Ultimul sub-capitol introduce conceptul de spill-over și o scurtă analiză a integrării europene.

Experimentul integrării europene reprezintă până în acest moment un proces de succes și unic care poate fi replicat în zona vecină UE în contextul creării euro-sferei. Din modelul de integrare UE o serie de caracteristici sunt de importanță majoră pentru definirea euro-sferei: principiul construcție pas-cu-pas, importanța definirii unor obiective specifice și clare, faptul că semnarea unor tratate specifice și cadrul analitic triplu bazat pe relațiile complexe dintre teritorii, identitate, precum și legăturile și tensiunile care sunt generate prin însăși procesul de integrare.

Capitolul doi al tezei, *“Teoria Strategiei Globale și Uniunea Europeană”* este construit pe baza concluziilor și asumțiilor prezentate în primul capitol. Scopul acestui capitol este de a detalia și defini ideea de Strategie Globală pentru Uniunea Europeană. Principalele obiective ale acestuia sunt de a furniza o definiție clară a ceea ce se înțelege prin strategia globală, cum poate fi ea

proiectată și aplicată unei entități precum UE și cum poate fi definită într-un cadru constructivist, precum și să răspundă la următoarele întrebări: de ce este nevoie de o Strategie Globală a UE și care ar fi principalele ei caracteristici? Acest capitol își propune să testeze validitatea primei ipoteză și să răspundă la o parte din principalele întrebări ridicate în cadrul acestei lucrări.

Al doilea capitol este împărțit în trei sub-capitole: primul oferă un cadru teoretic despre cum poate fi definit și aplicat conceptul de strategie globală la nivelul UE, al doilea se concentrează pe a oferi un răspuns la întrebările de ce este nevoie de o Strategie Globală a UE și care ar trebui să fie elementele ei caracteristice. Al treilea sub-capitol introduce pe scurt Strategia Globală a unei mari puteri globale, a Chinei, care a început să fie construită în același timp cu procesul de integrare europeană, dar care a condus la obținerea unor rezultate impresionante, conținând în același timp câteva lecții care să fie luate în considerare de asemenea de către UE. Unul dintre meritele analizei dezvoltate în acest capitol este faptul că urmărește definirea strategiei globale pentru UE din punct de vedere constructivist.

Când vine vorba de a discuta despre o strategie globală din punct de vedere constructivist, cercetătorii în domeniu au introdus conceptul de *cultură strategică* care definește credințele generale, atitudinile și tiparele de comportament și ajută statele să înțeleagă mai bine comportamentul celorlalți actori internaționali și să crească previzibilitatea prin crearea unor așteptări privind modul în care anumiți actori se vor comporta într-o situație specifică.

Al **treilea capitol**, *Euro-sferele – Comunități de Securitate*, completează analiza strategiei globale și răspunde întrebărilor ”de ce UE are nevoie de o strategie globală?” și ”cum poate fi construită astfel de strategie?”. În același timp acest capitol marchează începutul demersului de a valida cea de-a doua ipoteza a lucrării, și anume că euro-sferele pot constitui puncte de plecare pentru o strategie globală funcțională și efectivă a Uniunii Europene.

Capitolul este împărțit în două sub-capitole, primul analizând problematica identității și politicilor de frontieră introduse de UE și impactul lor asupra creării unei identități Europene și cum reacționează ceilalți în raport cu această identitate. În acest context o atenție deosebită va fi acordată analizei impactului Acordului Schengen asupra procesului de diferențiere între cei din interiorul UE și cei din exteriorul său. Al doilea sub-capitol urmărește să definească conceptul de euro-sferă și să elaboreze un cadru teoretic de analiză aplicabil oricărei analize a euro-sferelor în orice alte regiuni. Conceptele principale pe care se construiesc argumentele principale expuse în

capitol și care explică cum și de ce euro-sferele pot fi privite ca primi pași pentru crearea unei strategii globale a UE sunt strâns legate de teoria integrării europene. În acest sens teoria integrării europene poate fi privită ca o sursă de instrumente și concepte pentru implementarea și definirea euro-sferei. Primul sub-capitol analizează conceptul de frontieră ca subiect, obiect, premiu și stimulent pentru cooperare, dialog și alianțe între state. La fel ca și identitățile și interesele, frontierele sunt dinamice și într-un continuu proces de definire și transformare. Din punct de vedere istoric ele au servit ca linii de demarcație a teritoriilor, identităților, culturilor și sistemelor politice prezente în anumite regiuni ale lumii.

În contextul euro-sferelor, este importantă definirea frontierelor regiunii supuse analizei din toate punctele de vedere pentru a înțelege zona poate fi transformată într-o euro-sferă sau nu, și care ar fi elementele principale de care trebui să țină cont acest proces. În ceea ce privește frontierele UE, odată cu procesul de integrare am asistat atât la o aprofundare și o lărgire a frontierelor UE, aprofundare a integrării politice și a construcției instituționale și o lărgire în sensul unui proces de difuzare geografică a integrării.

Alături de conceptul de frontieră, pentru definirea și dezvoltarea unui euro-sfere, și conceptul de identitate poate juca un rol semnificativ fiind un factor care la rândul-i întărește integrarea europeană dar care poate să o și limiteze sau să împiedice procesul său de creare. Identitatea servește pentru a diferenția între cei din interiorul și cei din exteriorul frontierelor europene. În prezent la nivelul UE se constată prezența mai multor identități, datorită diferitelor viteze cu care s-a făcut integrarea UE astfel încât chiar și în interiorul UE există țări care se simt din afară. Astfel de situații afectează crearea coeziunii necesare pentru o a întreprinde în mod eficient demersuri comune. Sub-capitoul atrage atenția asupra efectului pe care îl poate avea asupra creării unei euro-sfere mediteraneene imaginea UE ca fiind o comunitate închisă, o „fortăreață”. Al doilea sub-capitol – *Integrarea europeană – instrumentar pentru euro-sfere* pune accent pe cele opt principii elaborate de J. Ørstrøm Møller care ar putea determina succesul sau eșecul unei integrări economice: jocul sumei pozitive, principiul pașilor mărunți, stabilirea unor obiective politice clare, principiul eliminării problemelor, crearea de sinergii cu sistemul politic intern, disciplinarea statelor membre, balansarea între statele membre mai mici și cele mai mari/puternice, existența voinței politice față de compromisuri și acomodarea intereselor variilor membri, existența unuia sau mai multor state ca motoare ale integrării. Atunci când se analizează

potențialul de creare a unei euro-sfere și al succesului implementării acesteia este necesară utilizarea acestor 8 principii în analiza demersului care trebuie întreprins pentru construcția acesteia și a factorilor care pot sta la baza testării eficienței primelor politici definite în cadrul euro-sferelor.

Al patrulea capitol, „*Regiunea mediteraneană și UE – o zonă a unor oportunități ratate,, sursă de vulnerabilități și amenințări și eșecul acțiunilor de politică externă ale UE*” se constituie într-un studiu de caz care urmărește să demonstreze cum pot fi aplicate în mod concret cadrele teoretice dezvoltate în capitolele anterioare. În acest capitol vor fi analizate premisele creării euro-sferei EURO-MED. Capitolul este împărțit în două sub-capitole. Primul sub-capitol furnizează o analiză în detaliu a liniilor politicilor și înțelegerilor existente ale UE și de este necesară o schimbare a modului în care este abordată regiunea mediteraneană. În același timp sub-capitolul urmărește să evidențieze și care sunt elementele care trebuie evitate în procesul de creare a unei euro-sfere. Sub-capitolul prezintă politicile UE în regiune, principalele obiective descrise, evoluția ei, dar și limitele. După analiza evoluției Politicii Europene de Vecinătate, a obiectivelor urmărite și a principalelor realizări este evident că UE a fost mai degrabă incapabilă să își atingă obiectivul de a se înconjura de un ”cerc de prieteni” și de a preveni ca regiunea să se transforme într-un ”arc de instabilitate”.

Al doilea sub-capitol este dedicat analizei euro-sferei EURO-MED și a definirii modului în care trebuie să arate această euro-sferă pentru a fi eficientă și a atinge obiectivele care vor sta la baza înființării sale. Sub-capitolul analizează și potențialul de succes al unui prim pilot de euro-sferă centrat pe problematica managementului imigrației în regiunea mediteraneană. Acest ultim capitol demonstrează validitatea celei de-a doua ipoteze, dar și faptul că se pot găsi elemente de cooperare care să stea la baza unui model de integrare regională bazat pe euro-sfere.

Principalele descoperiri ale tezei

Procesul integrării europene pare a-și atins limitele în special în ceea ce privește integrarea politicii externe a UE, astfel că elaborarea unei strategii globale pare a oferi noi stimuli pentru dezvoltări ulterioare ale procesului de integrare europeană. O strategie globală ar oferi un cadru de cooperare, o direcție strategică și ar ghida politica externă, asigurând în același timp și o înțelegere comună la nivelul statelor membre a obiectivelor finale ale cooperării lor, precum și care sunt mijloacele acceptabile pentru atingerea lor. Având în vedere numeroasele nerealizări ale politici

externe a UE, precum și influența limitată pe care aceasta o are în procesul de luare a deciziilor la nivel global, UE trebuie să întreprindă măsuri pentru a deveni cu adevărat putere globală și a avea abilitatea să schimbe cursul evenimentelor internaționale majore în favoarea sa sau a măcar să prevină apariția situațiilor în care evenimente aparent îndepărtate ajung să aibă o influență majoră asupra UE și a politicilor sale. În ultimii 25 de ani, Uniunea nu a reușit să atingă acest obiectiv și în cele mai multe cazuri, interesele sale ajung să fie afectate de decizii luate în mare parte în afara granițelor sale.

O serie de evenimente dovedesc faptul că lipsa unor acțiuni de politică externă coerente ale UE va conduce în final la consecințe semnificative asupra unității europene, în special dacă aceste evenimente au loc la granițele sale. Atât georgiană în care UE a fost incapabilă să aibă o reacție fermă și să își impune voința în fața Federației Ruse, cât și crizele ucrainene (criza gazului, criza din Crimeea) au arătat cât de volatil este conceptul de securitate la frontierele estice ale UE și cât de ușor poate un actor precum Federația Rusă să influențeze stabilitatea UE. Crizele din zona euro, constituie la rândul lor un argument în favoarea creării unei strategii globale care să identifice interesele primordiale ale UE și instrumente prin care acestea pot fi protejate și realizate.

Cel mai recent și edificator exemplu, dar în același timp și argument în sine că UE are nevoie să își definească strategie globală este criza siriană. Situația din zona siriană nu a fost văzută inițial ca fiind o problemă ce ar putea afecta semnificativ Uniunea Europeană și statele membre, dar în prezent a devenit o problemă directă a UE datorită valului masiv de refugiați în UE care demonstrează inconsistența și limitele politicii de azil a UE, dar și incapacitatea de a acționa preventiv. Tot criza siriană este responsabilă de propagarea în UE a unei amenințări identificate încă din 2003 la nivel european ca fiind una care necesită acțiuni imediate din partea Uniunii Europene: amenințarea teroristă concretizată printr-o serie de atacuri în marile capitale europene în zone publice. În acest fel se constată că ceea ce a început ca o problemă din afara UE a ajuns să aibă consecințe semnificative la nivel intern, dacă avem în vedere că pentru mulți analiști experimentul integrării europene pare a fi acum mai nesigur ca niciodată. O strategie globală, și în mod special una care are a punct de plecare crearea unei euro-sfere în zona mediteraneeană ar fi permis UE să fie un actor capabil să schimbe cursul evenimentelor, și nu doar un actor care reacționează la consecințele unor evenimente externe.

Având în vedere definiția lui Liddel Hart a strategiei globale ca fiind un echilibru între resursele utilizate și rezultatele obținute, o strategie globală a UE ar diminua presiunea generată de resursele limitate ale acesteia printr-o exploatare mai eficientă a acestor pentru atingerea unor obiective cheie. În acest moment, orice succes înregistrat de o politică UE a devenit crucial pentru re-validarea funcționalității și utilității menținerii uniunii. În afara cadrului oferit de o strategie globală va deveni din ce în ce mai dificil pentru UE să facă față dificultăților viitoare. O astfel de gândire strategică ar avea ca obiectiv prezervarea intereselor cheie ale UE pe termen lung, iar concertarea acțiunilor în direcții bine stabilite va preveni greșelile în politica externă în zonele cheie.

Argumentarea principală care stă în spatele pledoariei pentru o strategie globală bazată pe crearea unor euro-sfere este direct legată de potențiala evoluție a acestor euro-sfere având în vedere modelul integrării europene și efectul de difuzare a integrării. Scopul principal al euro-sferelor ar fi acela de a securitiza interesele UE și ale vecinilor săi creând astfel o zonă de stabilitate și prosperitate. Cea mai avansată formă a integrării euro-sferelor ar fi una în care membrii acesteia ar ajunge să respingă orice interferențe venite din exteriorul euro-sferei, dacă aceasta ar putea avea un impact negativ asupra intereselor cheie definite în comun în cadrul euro-sferei.

Pentru a arăta valoarea asumpțiilor teoretice create în cadrul acestei teze, în ultimul capitol am exemplificat cum ar putea fi puse bazele unei euro-sfere mediteraneene, denumită EURO-MED și au fost identificate câteva motive cheie care ar fi putea sta la baza acesteia. Dintre acestea merită menționate: dezvoltarea unei piețe energetice maghrebiene, dezvoltarea și construirea unor rețele de infrastructură energetică eficiente, construirea unei infrastructuri solide care să asigure transportul de bunuri și persoane și managementul în comun al migrației din zona mediteraneană, soluționarea crizei siriene. Din această scurtă listă ușor identificabilă în urma cercetării documentelor oficiale ale UE, dar și ale principalelor contacte dintre cele două părți ale Mediteranei, am ales pentru exemplificarea instituirii unei euro-sfere – managementul în comun al migrației ca element care ar putea sta la baza creării unei eurosfere EURO-MED și ar permite o difuzare ulterioară a modelului de cooperare generat și către alte domenii și obiective. Istoria integrării europene arată că progresele principale la nivelul integrării politice a UE în domeniul securității au coincis cu crize și provocări cu care UE și statele membre s-au confruntat. Având în vedere acest lucru, criza siriană și migrația masivă a populației arabe din zonele afectate

de conflicte către statele europene, poate constitui la rândul său un factor capabil să realizeze coeziunea și voința politică necesară începerii unui proces de integrare europeană în zonă. Din analiza realizată în ultimul capitol reiese că există suficiente motive pentru ca această criză a imigranților să poată pune baza unei forme de integrare incipientă asemeni celei de la începutul Comunităților europene.

În finalul tezei am elaborat 9 recomandări pentru viitoare investigații ale unei strategii globale europene bazate pe euro-sfere, precum și pentru o mai bună coordonare la nivelul instituțiilor europene.

Bibliografie

Surse primare: documente oficiale, declarații, discursuri și rapoarte

1. Former Minister of Foreign Affairs of Malta Michael Frendo, “A voice for Europe in the Mediterranean- Challenges and Opportunities”, Speech delivered at the 7th Manuel Chrysoloras International Lecture, Athens, 26th June 2009, accessed on 15 September 2013, <http://www.foreign.gov.mt/default.aspx?MDIS=336&NWID=448>.
2. Zhou Enlai announces eight Principles of foreign aid, *China Daily*, 13.08.2010, http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-08/13/content_11149131.htm
3. Consolidating China-Africa Traditional Friendship and Deepening China-Africa All-round Cooperation, Speech by President Hu Jintao of the People's Republic of China At Joint Session of the Gabonese Parliament, 2 February 2004, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t61853.shtml;
4. 2014 in Review: A Successful Year for China's Diplomacy- Foreign Minister Wang Yi attended and addressed the opening ceremony of the symposium on the International Developments and China's Diplomacy in 2014. 25.12.2014, <http://losangeles.china-consulate.org/eng/topnews/t1222886.htm>;
5. Barcelona declaration, Euro-Mediterranean Conference, 1995, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/july/tradoc_124236.pdf , 20 May 2013
6. Council of the EU, *Aspectele Principale și Opțiunile de bază ale PESC*, Bruxelles, 2011, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/ro/12/st14/st14605.ro12.pdf> , 20 May 2013

7. European Council on Foreign Relations, *European Foreign Policy Scorecard 2013*, London, 2013, <http://www.ecfr.eu/scorecard/2013>, 20 May 2013 European Commission, High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, “
8. Joint communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the committee of the regions. *Neighbourhood at the Crossroads: Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2013*”, Brussels, 27.03.2014. http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/joint_communication_en.pdf;
9. Romano Prodi, *A Wider Europe: A Proximity Policy as the Key to Stability*, speech to the 6th ECSA World Conference, SPEECH/02/619, Brussels, 5-6 December 2002;
10. European Commission, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Wider Europe-Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2003), 104 final, Brussels, 11 March 2003;
11. European Commission, “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Delivering an area of freedom, security and justice for Europe’s citizens – Action Plan Implementing the Stockholm Programme”, COM 2010/0171 final, Brussels, 20.04.2010, available online <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52010DC0171>, accessed 10 December 2015;
12. European Commission, Summary of the “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 20 April 2010 – Delivering an area of freedom, security and justice for Europe’s citizens – Action Plan Implementing the Stockholm Programme [COM(2010) 171 final”, available online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:jl0036>, accessed 10 December 2015;
13. European Commission, “**Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions The Global approach to migration and mobility /* com/2011/0743 final */**”, Brussels, 18.11.2011, available online <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0743&from=EN>, accessed 10 December 2015;

14. European Commission, “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A European Agenda on Migration”, COM (2015) 240final, Brussels, 13.05.2015, available online http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf, accessed on 30 July 2015;
15. European Council, Viitorul Uniunii Europene, Textul declarației adoptate la întâlnirea Consiliului European de la Laeken, 15 December 2001, http://ec.europa.eu/romania/documents/eu_romania/tema_7.pdf , 20 May 2013;
16. Barcelona Declaration, Euro-Mediterranean Conference, 1995, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/july/tradoc_124236.pdf , 28 May 2013
17. Treaty on European Union.” *Official Journal C 191*. 29 July 1992. Accessed March 12, 2013. <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>.
18. “Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community.” *Official Journal of the European Union (C 306)*, 2005.
19. European Commission. “Final Communication from the Commission to the Council and the European Parliament towards Integrated Management of the External Borders of the Member states of the European Union.” COM(2002) 233. May 07, 2002. Accessed April 23, 2013. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0233:FIN:EN:PDF>.
20. Council of the European Union, “Joint declaration establishing a Mobility Partnership between the Kingdom of Morocco and the European Union and its Member States”, 6139/13, Brussels, 3 June 2013, available online: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2013/docs/20130607_declaration_conjointe-maroc_eu_version_3_6_13_en.pdf, accessed on 23 Septmeber 2015;
21. European Council and the European Parliament. “Regulation (EC) No 562/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 establishing a Community Code on the Rules Governing the Movement of Persons across borders.” *Official Journal of the European Union*. April 13, 2006. Accessed August 12, 2013. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>.

22. European Commission. "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EC) No 562/2006 in order to Provide for Common Rules on the Temporary Reintroduction of Border Control at Internal Borders in Exceptional Circumstances." COM (2011) 560 final. Brussels: September 16, 2011. Accessed August 23, 2013. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/pdf/560_en_en.pdf.
23. European Commission. "Commission Carries out the first Schengen "health check"". May 16, 2012. Accessed March 23, 2013. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-481_en.htm?locale=en.
24. European Council, "Venice Declaration", 13 June 1980, accessed on 23 August 2013, http://eeas.europa.eu/mepp/docs/venice_declaration_1980_en.pdf;
25. European Council, "Common Strategy of the European Council of 19 June 2000 on the Mediterranean Region", *Official Journal of the European Communities*, 22 July 2000, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/mediEN.pdf>.
26. European Commission. "Commission Adopts Revised Mechanism for Verifying the Application of Schengen Rules in the Member States", March 05, 2009. Accessed March 23, 2013. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-359_en.htm?locale=en.

Surse secundare: cărți și articole

1. Albert, Mathias. Jacobson, Davin, Lapid, Yosef. *Identities, Borders, Orders. Rethinking International Relations Theory*. London: University of Minnesota Press, 2001.
2. Allen, David. Smith, Michael. "Relations with the rest of the world", *Journal of Common Market Studies*, Vol 50, Annual Review, 2012, pp162- 177;
3. Balamir-Coskun, Bezen. Dermitas-Coskun, Birgul eds. *Neighbourhood Challenge: European Union and its Neighbors*. Florida: Boca Raton, 2009;
4. Bărbulescu, Iordan Gheorghe. *Uniunea Europeană: de la economic la politic*, Tritonic:București, 2005;

5. Bârzea, Cezar. *Cetățenia Europeană*. [European Citizenship]. Bucharest: Politeia-SNSPA, 2005;
6. Bechev, Dimitar. Nicolaidis, Kalypso. „From Policy to Polity: Can EU’s Special Relations with its Neighbourhood be decentred?”, *Journal of Common Market Studies*, Vol.48, No.3;
7. Bicchi, Federica. “Defining European Interests in Foreign Policy: Insights from the Mediterranean Case”, *ARENA Working Papers*, No.13, 2003;
8. Ed. Bindi Federica. Angelescu, Irina, *The Frontiers of Europe. A Transatlantic Problem?*, Washington: The Brookings Institution Press, 2011.
9. Biscop, Sven. “Europe and the World or Snow With and the Seven Fallacies”, *Egmont Paper 61*, Academia Press, Gent, November 2013;
10. Biscop, Sven, “The European Security Strategy: Implementing a Distinctive Approach to Security”, *Sécurité & Stratégie*, No 82, March 2004, Bruxelles, Published by Royal Defence College, <http://www.irri-kiib.be/papers/Artikel%20V&S%20ESS.pdf>, accessed 10 april 2013;
11. Brady, Hugo. *Saving Schengen. How to Protect Passport-free Travel in Europe*. London: Centre for European Reform, January 2012.
12. Brands, Hal. *What Good is Grand Strategy? Power and Purpose in American Statecraft from Harry S. Truman to George W. Bush*, USA: Cornell University Press, 2014, E-Book Version;
13. Brown, Chris, *Political Restructuring in Europe*, London: Routledge, 1994;
14. Buzan, Barry. ‘Peace, Power and security: Contending concepts in the study of international relations’, *Journal of Peace Research*, vol.21, no.2, 1984, pp.109-125, available online on www.jstor.org , [18 May 2013];
15. Buzan, Barry, *Popoarele, statele si teama. O agenda pentru studii de securitate interntionala in epoca de dupa Razboiul Rece*, Chisinau: Cartier, 2000;
16. Buzan, Barry and Waever, Ole. *Regions and Power*, Cambridge: Cambridge University Press, 2003;
17. Buzan, Barry. Waever, Ole. Jaap de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, London: Lynne Rienner Publishers, 1998;

18. Checkel, T. Jeffrey, Katzenstein, Peter J., *European Identity*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009;
19. Cini, Michelle, Nieves Perez-Solorzano Borran, eds. *European Union Politics, III Edition.*, Oxford University Press: New York, 2010;
20. Copsey, Nathaniel. *Rethinking the European Union*, New York and London: Palgrave MacMillan, 2015;
21. Diehl, Paul F. ed. *Politics of International Organizations. Patterns and Insights*. Dorsey Press: Chicago, 1989;
22. Duvell, Franck. "Transit, Migration and Politics. Trends and Constructions on the Fringes of Europe", Summary Paper written for the EU Network on International Migration, Integration and Social Cohesion and COMPAS, 2008, available online http://www.compas.ox.ac.uk/2008/er-2008-transit_migration_trends_fringes_imiscoe/ , accessed on 06 June 2014;
23. Faludi, Andreas. "From European Spatial Development to Territorial Cohesion Policy." *Regional Studies* 40, 6 (Jan 2007): 667-678.
24. Fettweis, Christopher J., *Dangerous Times? The International Politics of Great Power Peace*, Washington D.C.: Georgetown University Press, 2010;
25. Gariup, Monica. *European Security Culture: Language, Theory, Policy*, Ashgate Publishing Limited, 2009;
26. Ghica, Luciana Alexandra, Zulean, eds. *Politica de securitate nationala*, Polirom: Bucharest, 2007;
27. Ginsberg, Roy. Penska, Susan E. *The European Union in Global Security, the Politics of Impact*, Palgrave MacMillan, NY, 2012;
28. Gstohl, Sieglinde. Lannon, Erwan. *The Neighbours of the European Union's Neighbours: Diplomatic and Geopolitical Dimensions beyond the European Neighbourhood Policy*, London: Routledge, 2016, E-book version;
29. Grevi, Giovanni. Keohane, Daniel. *Challenges for European Foreign Policy in 2013. Renewing the EU's role in the world*. FRIDE: Spain, 2013;
30. Grix, Jonathan, *Demystifying postgraduate research. From MA to PhD*, University Press of Birmingham: Birmingham, 2001;

31. Guild, Elspeth. *The Legal Elements of European Identity. EU Citizenship and Migration Law*. Hague: Kluwer Law International, 2004;
32. [Guzzini](#), Stefano. *Realism si relatii internationale : povestea fara sfirsit a unei morti anuntate : realismul în relatiile internationale si în economia politica internationala*. Iasi: Institutul European, 2000;
33. de Haas, Hein. “Morocco: Setting the stage for becoming a migration transition country?”, March 19, 2014, available online <http://www.migrationpolicy.org/article/morocco-setting-stage-becoming-migration-transition-country>, accessed 10 September 2015;
34. Hall, Ben. “Immigration in the European Union: problem or solution?”, *Prospect Magazine*, OECD Observer, No 221-222, Summer 2000, available online [http://www.oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/337/Immigration in the Europe an Union: problem or solution .html](http://www.oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/337/Immigration%20in%20the%20Europe%20an%20Union:%20problem%20or%20solution%20.html), accessed 10 June 2014;
35. Herman, Michael, *Intelligence power in peace and war*, Cambridge: Royal Institute of International Affairs- Cambridge University Press, 1996;
36. Ed.Holmes, Leslie. Murray, Philomena. *Citizenship and Identity in Europe*, Aldershot: Ashgate, 1999.
37. Hooghe, Liesbet. *Multi-Level Governance and European Integration*, Oxford: Rowman&Littlefield Publishers Inc., 2001;
38. Hopf, Ted. “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”. *International Security*, 23, I(1998), 171-200.
39. Horga, Ioan. Brie, Mircea “Europe between Exclusive Borders and Inclusive Frontiers” Oradea: University of Oradea, 2010 accessed on 13 August 2013, http://mpa.ub.uni-muenchen.de/44156/1/MPRA_paper_44156.pdf.
40. Horga, Ioan. Şipoş, Sorin and Süli-Zakar, István .*Eurolimes I. Europe and its Borders: Historical Perspectives*. Oradea: Oradea University Press, 2006;
41. Howorth, Jolyon. “ The EU as a Global Actor: Grand Strategy for a Global Grand Bargain?” in *Journal of Common Market Studies*, Vol.48, No.3, 2010, pp.455-474;
42. Howard, Marc Morje. *The Politics of Citizenship in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009;

43. Hyde Price, Adrian. *European Security in the Twenty-first Century. The Challenge of Multipolarity*, London and New York: Routledge, 2007;
44. Ifanis, Kostas. Galiariotis, Ioannis/ “The quest for the holy Grail: Europe’s Global strategy”, in ed. Nikolaos Tzifakis, *International Politics in times of change*, Springer: Berlin 2012;
45. Keane, Rory. “EU Foreign Policy Motivation: A mix of Human Security and Realist Elements” in *A Decade of Human Security. Global Governance and New Multilateralism*. Eds. Sandra J. Maclean, David R Black, Timothy M. Shaw. Burlington: Ashgate, 2006;
46. Kelly, Tom. “EU Borders Will Stay Shut to Influx from Romania and Bulgaria over Fears of Crime Flood.” *Dailymail*. 23 December 2010. Accessed February 13, 2013. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1340772/Germany--France-block-Bulgaria--Romania-visa-free-travel-zone.html>.
47. Keohane, Robert, *After hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*, Princeton:Princeton University Press, 1984;
48. Kirchner, Emil. Sperling, James. *EU security governance*, Manchester University Press: New York, 2007Kopf, Ted. ‘The promise of constructivism in International Relations Theory’, in *International Security*, Vol.23, No.1, summer 1998, viewed on 19 december 2010, www.jstor.org/stable/2539267, pp.175-188;
49. Kooops, Joachim A., Macaj, Gjovalin. *The European Union as a Diplomatic Actor*, Springer, 2011, p.2. (E-Book Version);
50. Kul, Yavuz. “Opportunities and challenges of international migration for sending and receiving countries”, available online: <http://www.mfa.gov.tr/opportunities-and-challenges-of-international-migration-for-sending-and-receiving-countries.tr.mfa>, accessed on 06 June 2014;
51. Kupchan, Charles A., *How enemies become friends*, Princeton:Princeton University Press, 2010;
52. Laffan, Bridgid, O’Donnell, Rory, Smith, Michael *Europe’s Experimental Union: Rethinking Integration*, London and New York: Routledge, 2000;
53. Lanteigne, Marc/ *Chinese Foreign Policy: An introduction*, Routledge, New York, 2009;

54. Lantis, Jeffrey S. "Strategic culture: from Clausewitz to Constructivism", prepared for Defence Threat Reduction Agency, 31 October 2006, available online <https://fas.org/irp/agency/dod/dtra/stratcult-claus.pdf>, accessed on 19 February 2014;
55. Lezaun, Javier, "Limiting the Social: Constructivism and Social Knowledge in International Relations", *International Studies Review*, Vol.4, Nr.3(Toamna, 2002);
56. Lucarelli, Sonia Ian Manners, eds. *Values and Principles in European Union Foreign Policy*, Routledge: NY, 2006;
57. Mahncke, Dieter, Gstohl, Sieglinde. *Europe's Near Abroad. Promises and Prospects of the EU's Neighbourhood Policy*. Brussels: P.I.E. Peter Lang, 2008, College of Europe Studies, No.4;
58. Mearsheimer, John J."The False Promise of International Institutions", *International Security*, Vol.19, No3, Winter 1994/1995;
59. Meszaros, Edina Lilla. "Quo Vadis United Europe: an E-fortress in becoming or the promise land "Eldorado"? in *Analele Universitatii din Oradea, Seria Relatii Internationale si Studii Europene*, 173-192. TOM IV (2012), Oradea: Editura Universității din Oradea;
60. Meyer, Christoph O. "Theorising European Strategic Culture between Convergence and the Persistence of National Diversity", *CEPS Working Document, No.204/June 2004*, available online http://aei.pitt.edu/6634/1/1126_204.pdf, accessed on 20 March 2014;
61. Miliban, David. "Europe 2030: Model power not superpower." Speech at College of Europe, Bruges: November 15th, 2007. Accessed March 05, 2013. <http://davidmiliband.net/speech/europe-2030-model-power-not-superpower/>.
62. Miroiu, Andrei et.al, eds, *Manual de Relatii Internationale*, Iasi: Polirom, 2006;
63. Mixich, Vlad. "Spatiul Schengen: noile reguli ale unui vis frumos" [Schengen Area: the New Rules of a Good Dream]. 25 June 2013. Accessed July 30, 2013. http://ec.europa.eu/romania/news/articole_si_dialoguri/25062013_spatiul_schengen_ro.htm.
64. Mogoș, Alina (Anton) and Horga, Ioan „Interests and Priorities of EU at its Southern Frontier”, , *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Seria Studia Europea*, 2013.
65. Møller, J. Ørstrøm *European Integration. Sharing of Experiences*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2008;

66. Morgenthau, H.J. *Politics among the nations* Polirom, Bucharest, 2007;
67. Ed. Newman, David, *Boundaries, Territory and Postmodernity*, e. London: Frank Cass, 1999;
68. Nicolaidis, Kalypso. "Europe's Ends", in eds. Claudia Wiesner and Meike Schmidt-Gleim, *The Meanings of Europe. Changes and exchanges of a Contested Concept*, New York: Routledge, 2014, pp.236-258;
69. Nye Jr., Joseph S., *Viitorul puterii*, Polirom: Iasi, 2012;
70. Pantea, Dana. Delanty, Gerard. Teperics, Karoly. *Eurolimes 4. Europe from Exclusive Borders to Inclusive Frontiers*, Oradea: Oradea University Press, 2007.
71. Pan, Zhongqi ed. *Conceptual Gaps in China-EU Relations: Global Governance, Human Rights and Strategic Partnerships*. Palgrave MacMillan, London 2012;
72. Phythian, Mark. "Intelligence theory and theories of international relations. Shared world or separate worlds?" in Peter Gill, Stephen Marrin and Mark Phythian, eds., *Intelligence theory - key questions and debates*, (London and New York: Routledge, 2009);
73. Pop, Adrian, Pascariu, Gabriela, Anglițoiu, George, Purcăruș, Alexandru. *Romania and the Republic of Moldova Between the European Neighbourhood Policy and the Prospect of EU Enlargement*, European Institute of Romania, http://www.ier.ro/documente/Studiideimpact_PaisIII/Pais3_studiu_5_en.pdf, accessed 03 June 2013;
74. Relea, Francisc, and Javier Garcia. "Francia aplaza indefinidamente la supresión de la frontera con España por Catalunya y Aragón" [France Indefinitely Postpones the Suppression of the Frontier with Spain for Cataluña and Aragón]. *EL PAÍS S.L.* 27 January 1990. Accessed February 12, 2013. http://elpais.com/diario/1990/01/27/espana/633394815_850215.html.
75. Risse, Thomas, "Social-Constructivism and European Integration" în coord. Wiener, Antje, Diez, Thomas, "European integration Theory", ediția a II-a, New York: Oxford University Press, 2009;
76. Rosamond, Ben. *Theories of European Integration*, New York: Palgrave Macmillan, 2000;
77. Sava, Ion. *Studii de securitate*, Centrul roman de studii regionale, Bucharest, 2005;

78. Seeberg, Peter, "Mobility Partnerships and the EU, PartII: The cases of Libya, Morocco and Tunisia", News Analysis- Centre for Contemporary Middle East Studies, July 2014, available online
[file:///C:/Users/alina.mogos/Downloads/060714_Mobility_Seeberg2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/alina.mogos/Downloads/060714_Mobility_Seeberg2%20(1).pdf), accessed 10 December 2015;
79. Sims, Jennifer. "Defending adaptive realism – intelligence theory comes of age", in Peter Gill, Stephen Marrin and Mark Phythian, eds., *Intelligence theory - key questions and debates*, (London and New York: Routledge, 2009);
80. Solingen, Etel. *Regional Orders at Century s Dawn. Global and domestic influences on Grand Strategy*, New Jersey: Princeton University Press, 1998;
81. Stein, Arthur A. *Why nations cooperate: circumstances and choice in international relations*, (Ithaca and London: Cornell University Press, 1990);
82. Sterling-Folker, Jennifer. 'Realism and the Constructivist Challenge: rejecting, reconstructing or rereading', *International Studies Review*, vol. 4, no. 1, 2002, pp. 73-97, available online on <http://www.jstor.org/stable/3186275>, [22 January 2012];
83. Sun, Yun. *Africa in China's Foreign Policy*, Brookings, April 2014, http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2014/04/africa-china-policy-sun/africa-in-china-web_cmg7.pdf, accessed 14.06.2015;
84. Todorean, Olivia. 'Constructivismul in relatiile internationale', in *Manual de relatii internationale*, A. Miroiu & R.S. Ungureanu (eds.), Polirom, Bucharest, 2006;
85. Tonra, Ben, "Conceptualizing the European Union's Global Role" în coord. Cini, Michelle, Bourne K. Angela, "Palgrave advances in European Union Studies", New York: Palgrave Macmillan, 2006;
86. Torreblanca, José Ignacio. "Vanished frontiers earn EU its Nobel Prize." *El Pais*, 10 December 2012. Accessed February 12, 2013. <http://www.presseurop.eu/en/content/article/3128811-vanished-frontiers-earn-eu-its-nobel-prize>.
87. Varwick, Johannes. Lang Kai-Olaf. *European Neighbourhood Policy: Challenges for the EU-policy Towards the New Neighbours*. US: Barbara Budrich Publishing, 2007;

88. Waever, Ole. 'Securitization and Desecuritization', in *International Relations, Volume III- Widening security*, ed. Buzan, B and Hansen, L , Sage Publications, 2007;
89. Walsh, James Igoe, *The international politics of intelligence sharing*, New York: Columbia University Press, 2010;
90. Waltz, Kenneth. *Theory of International politics*, Iasi: Polirom, 2006;
91. Wendt, Alexander .“Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics”, *International Organization*, Vol. 46, No. 2,(Spring 1992), p.391-425;
92. Wilson, Thomas, Hastings, Donnan, *Border identities, Nation and State at International Frontiers*, Cambridge: Cambridge University Press, 1998;
93. Winn, Neil. “Beyond Strategic Culture? Grand Strategy, the European Union and Security Cooperation”, Paper presented to panel 9 Reflections of European Foreign Affairs and Strategic Culture: grand and Guarded at the Bi-Annual EUSA Conference, Boston, 5-7 March 2015, available online: <file:///C:/Users/alina.mogos/Downloads/Boston%20EUSA%20Paper%20Winn%20March%202015.pdf>;
94. Eds. Dasso, Marta. Massari, Maurizio. “Rapporto 2020. Le scelte di politica estera” (Report 2020. The foreign policy choices), Gruppo di riflessione strategica (Strategic reflection group), October 2007, 57, <http://www.cooperazioneallosviluppo.esteri.it/pdgcs/italiano/Cooperazione/Pdf/PoliticaEsteri.pdf>.
95. Wolfers, Arnold. *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*, Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press), 1962;
96. Zaiotti, Ruben. *Cultures of Border Control: Schengen and the Evolution of Europe's Frontiers*. Chicago: Chicago University Press, 2011.
97. Zehfuss, Maya. *Constructivism in international relations: the politics of reality*, University Press Cambridge, Great Britain, 2002;
98. Zielonka, Jan. “Europe as a global actor: empire by example?”, in *International Affairs*, 84: 3 (2008);

99. Zielonka, Jan. "Europe as a global actor: empire by example?." In *International Affairs*, 84, 3 (2008): 471-484. Accessed March 04, 2013. <http://www.cesruc.org/uploads/soft/130221/1-130221192504.pdf>.

Surse din arhive:

1. Hill, Andrew. "Hang on to Your Passports." *Financial Times Survey*. 19 January 1993. Source: EU Archives in Florence, Dossier AV 46.
2. Bassets, Lluís. "El sueño de Schengenlandia" [The Dream of Schengenland]. *El País*. 9 June 1994. Source: EU Archives in Florence, Dossier AV 46